

## รูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้ามนุษย์

ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ของประเทศไทยและกำลังเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นการกระทำที่ลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ อีกทั้งเป็นต้นเหตุนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหาการค้าประเวณี และปัญหาต่อเด็กและเยาวชน เป็นต้น ปัจจุบันสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยมีรูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบที่หลากหลาย ซึ่งมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้วางหลักความผิดฐานการค้ามนุษย์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มีการกระทำ คือ เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด

2. มีวิธีการ คือ ข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำ ด้วยภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรืออยู่เฉยๆ จะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์แก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อให้ความยินยอมในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล (องค์ประกอบนี้ไม่บังคับใช้ในกรณีการกระทำต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี)

3. มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ มี 8 รูปแบบ ได้แก่ (1) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี (2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก (3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น (4) การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส (5) การนำคนมาขอตาน (6) การตัดอวัยวะเพื่อการค้า (7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 และ (8) การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ทั้งนี้ การค้ามนุษย์กรณีผู้เสียหายเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้พิจารณาจากอายุของเด็กในวันแรกที่เกิดเป็นผู้เสียหาย ไม่ใช่อายุในวันที่เข้าจับกุมตัวผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ซึ่งกรณีการค้ามนุษย์ต่อเด็ก แม้ไม่มีองค์ประกอบเรื่องวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเด็กทำด้วยความยินยอม ก็ถือเป็นความผิดฐานการค้ามนุษย์

รูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้ามนุษย์ มี 8 รูปแบบ ดังนี้

(1) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี เป็นรูปแบบการนำบุคคลไปเป็นโสเภณีอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งการค้าประเวณี หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการลำเอียงเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำ และผู้ถูกกระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ ตัวอย่างเช่น ร้านคาราโอเกะ สถานอาบอบนวด โดยมีพนักงานสาวมาเสนอขายบริการทางเพศให้กับลูกค้า แม้ผู้ถูกกระทำได้สมัครใจยินยอมโดยไม่มีการบังคับ หรือขู่เข็ญ ถือเป็นความผิดฐานค้าประเวณี กรณีดังกล่าวจะมีความผิดฐานการค้ามนุษย์หรือไม่นั้น ต้องพิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก อายุของผู้ถูกกระทำ หากเป็นการกระทำต่อบุคคลทั่วไปอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ข้อเท็จจริงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 1. มีการกระทำ และ 2. มีวิธีการ ตามมาตรา 6(1) ร่วมด้วย และหากเป็นการกระทำต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี มีเพียงองค์ประกอบ 1. มีการกระทำตามมาตรา 6(2) แม้เด็กสมัครใจยินยอม

หรือไม่มีการบังคับหรือขู่เข็ญ การกระทำความดังกล่าวดังนี้เป็นความผิดฐานค้ำมนุษย์ และประเด็นที่สอง เงินซื้อขายการค้าประเวณี หากเงินซึ่งถูกค้าขายค่าการค้าประเวณีนั้น ผู้ค้าประเวณีรับเงินแต่เพียงผู้เดียวไม่มีการแบ่งเงินให้นายจ้างหรือเจ้าของกิจการแต่อย่างใด ผู้เป็นนายจ้างหรือเจ้าของกิจการจะไม่มี ความผิดฐานค้ำมนุษย์ แต่หากพบว่า นายจ้างหรือเจ้าของกิจการได้รับเงินจากการที่ผู้อื่นค้าประเวณี โดยผู้ค้าประเวณีจะได้รับเงินส่วนแบ่งหรือไม่ก็ตาม การรับเงินดังกล่าวของนายจ้างหรือเจ้าของกิจการนั้นถือว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณี ซึ่งมีความผิดฐานค้ำมนุษย์

(2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการเป็นผู้ผลิตจัดทำ หรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก รวมทั้งสื่อลามกเด็ก ซึ่งหมายความว่า วัตถุหรือสิ่งที่แสดงให้รู้หรือเห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็กหรือกับเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี โดยรูป ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แอลบันทิกเสียง แอลบันทิกภาพ หรือรูปแบบอื่นใด ในลักษณะทำนองเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้ ตัวอย่างเช่น การแอบอ้างว่าตนเป็นผู้จัดหาตราข้าวสาร หลอกหลวงเด็กนักเรียนให้มาถ่ายแบบถอดเสื้อผ้าเปลือย หรือให้เด็กแสดงกิจกรรมทางเพศการสำเร็จความใคร่ โดยทำการบันทึกภาพนิ่งหรือวิดีโอ แล้วรวบรวมนำไปขาย หรือเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ โดยมีการเรียกเก็บค่าสมาชิกหรือค่าเข้าชมภาพดังกล่าว เป็นต้น

(3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการนำคนมาแสดงออกในทางเพศโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยการปฏิบัติต่อบุคคลที่หมายรวมถึง เด็กชาย เด็กหญิง ผู้ชาย และผู้หญิง เสมือนเป็นสินค้าหรือวัตถุทางเพศ ไม่ว่าโดยการบังคับ ล่อลวง หรือด้วยความสมัครใจของบุคคลที่ถูกกระทำ โดยมีสิ่งตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินสด ทรัพย์สิน สิ่งของ การบริการ การให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ หรือการให้ความคุ้มครอง เป็นต้น ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นวัตถุหรือสินค้าทางเพศ หมายรวมถึง การล่อลวงหรือชักจูงใจให้บุคคลเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยการนำบุคคลคนมาแสดงออกหรือใช้เพื่อก่อให้เกิดการแสดงออกในทางเพศโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่างเช่น แสวงหาประโยชน์จากการนำบุคคลไปให้บุคคลที่สามจับต้องของสงวน, การแสดงโดยนำบุคคลแต่งกายหรือให้แสดงออกในลักษณะส่อไปในทางลามกอนาจาร เป็นต้น

(4) การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการนำคนลงเป็นทาสซึ่งตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลอื่นโดยสิ้นเชิง และจะต้องทำงานให้บุคคลอื่นนั้น โดยไม่มีการให้ทางเลือกกับทาส ใช้กำลังกักขังหน่วงเหนี่ยว ทำร้ายทรมานร่างกาย จำกัดอาหารและน้ำ จำกัดเสรีภาพการเดินทาง และมีลักษณะการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น นายจ้างใช้แรงงานเด็กหญิงอายุ 14 ปี โดยทำร้ายร่างกาย ห้ามเดินทางออกจากบ้าน จำกัดอาหารน้ำดื่ม และลงโทษทรมานเมื่อไม่ทำตามคำสั่ง เป็นต้น

(5) การนำคนมาขอตาน เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการนำคนมาขอตานซึ่งในมาตรา ๑๓ แห่งตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอตาน พ.ศ. 2559 ได้วางหลัก การขอตาน หมายความว่า การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใด หรือการกระทำความด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการขอตานโดยการแสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือ ทรัพย์สินจาก

ผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกันฐานญาติมิตร หรือการเรียไ้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไ้  
ตัวอย่างเช่น แสวงหาประโยชน์โดยเป็นผู้จัดหาเด็กและบังคับข่มขู่เด็กให้นั่งขอตานตั้งแต่เช้าถึงค่ำบริเวณข้าง  
ถนนหรือสะพานลอย เมื่อเสร็จงานจะทำการเรียกเก็บเงินขอตานจากเด็กที่ไปนั่งขอตานดังกล่าว เป็นต้น

(6) การตัดอวัยวะเพื่อการค้า เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับหรือกระทำการ  
ที่ไม่ยินยอมสมัครใจกับบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยการตัดอวัยวะเพื่อการค้าขายแลกกับตัวเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ  
ตัวอย่างเช่น ขณะทำการผ่าตัด แพทย์ได้แอบขโมยไตหรืออวัยวะอื่นภายในของผู้ป่วยออกมาเพื่อนำไปขาย  
ในตลาดมืด โดยผู้ป่วยไม่ยินยอม เป็นต้น

(7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ  
จากการกระทำความผิดฐานการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

(7.1) ข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือบริการ

(7.2) โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง  
หรือทรัพย์สินของตนเองหรือของผู้อื่น (2) ขู่เข็ญ (3) ใช้กำลังประทุษร้าย (4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวไว้  
(5) นำภาระหนี้สินมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ และ (6) การกระทำคล้ายคลึงกับการกระทำ (1) – (5)

(7.3) กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

ทั้งนี้ กรณีความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 จะเข้าข่ายความผิดฐานค้ำมนุษย์  
หรือไม่นั้น หากเป็นการกระทำต่อบุคคลทั่วไป ข้อเท็จจริงต้องมียุ้ประกอบ 1. มีการกระทำ และ 2. มีวิธีการ  
ของมาตรา 6 (1) ร่วมด้วย และหากเป็นการกระทำต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี มีเพียงองค์ประกอบ 1. มีการกระทำ  
ของมาตรา 6 (2) แม้เด็กสมัครใจยินยอมหรือไม่มีการบังคับหรือขู่เข็ญก็ถือเป็นความผิดฐานค้ำมนุษย์ ตัวอย่างเช่น  
การข่มขู่ว่าหากไม่ยินยอมทำงานจะไม่ส่งกลับภูมิลำเนาเดิม การยึดหนังสือเดินทางเพื่อไม่ให้กลับหรือหนี  
การทำร้ายทุบตีลูกจ้างคนอื่นให้ดูเป็นตัวอย่าง หรือแม้แต่การไม่จ่ายค่าจ้างหรือจ่ายค่าจ้างเพียงเล็กน้อย  
ส่วนที่เหลือมีการยึดไว้เพื่อให้ตัวลูกจ้างหรือแรงงานจำยอมต้องทำงานหรือให้บริการ เป็นต้น

(8) การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม  
เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบนอกเหนือจากรูปแบบที่ (1) - (7) ที่กล่าวข้างต้นโดยมีรูปแบบวิธีการ  
บีบบังคับหรือบังคับให้จำยอม ตัวอย่างเช่น การเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมโดยการทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด  
ต้องทนทำงานเพื่อชดใช้หนี้ที่ไม่เป็นธรรมหรือหนี้ที่ตนไม่รู้หรือไม่ได้รับแจ้งล่วงหน้า ซึ่งเรียกว่า Debt bondage  
หรือ Debt work, การทำงานในระยะเวลามากกว่าที่กฎหมายกำหนด, สภาพการทำงานไม่เหมาะสมกับวัยหรือเพศ,  
ค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่เหมาะสม หรือการหักเงินล่วงหน้าไม่ได้รับค่าจ้างหรือจ่ายให้กับผู้อื่นแทน  
(ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล) เป็นต้น

ดังนั้น การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้ำมนุษย์ หากกระทำโดยรู้และเจตนาเพื่อนำตัวผู้เสียหาย  
เป็นเครื่องมือไปแสวงหาประโยชน์จากการทำงานหรือน้ำพักน้ำแรงของผู้เสียหาย ด้วยการกระทำและวิธีการ  
อย่างไม่เป็นธรรม การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์

นายภูธรสวรรค์ ไม่ทองงาม

หัวหน้ากลุ่มงานปฏิบัติการพิเศษสืบสวนสอบสวน 8

ศูนย์ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายพนักงานฝ่ายปกครอง